

© ANP. Kantoorpersoneel nuttigt de lunch op het kantorenpark aan de Zuidas in Amsterdam.

Het nut van een mensenleven wordt afgemeten aan kosten en opbrengsten, schrijft columnist Marcel van Dam.

De Volkskrant maakt de lezer steeds beter duidelijk wat overheidsmaatregelen voor hem kunnen betekenen. Wat in alle media beter kan, is het plaatsen van die maatregelen in de context van ontwikkelingen op lange termijn. Een uitmuntend voorbeeld daarvan was het artikel van Rutger Bregman in Vonk (24 november) over de arbeidsmarkt. Langer en harder werken met minder zekerheid en meer stress leidt tot een explosie van arbeidsgerelateerde ziekten. Inmiddels heeft één op de acht werknemers een burn-out. Tussen 1996 en 2011 steeg het gebruik van antidepressiva met 230 procent. De 'hardwerkende Nederlander' is de afgelopen 25 jaar vijf uur in de week meer aan werk, overwerk, zorg en opleiding gaan besteden en minder tijd aan huisgenoten, familie en vrienden. Zijn gevoel een zinvol onderdeel van de gemeenschap te zijn, neemt af. Mensen, schrijft Bregman, zijn gereduceerd tot grondstof voor de economie.

Sociale zekerheid

Soortgelijke analyses zijn ook te maken over de sociale zekerheid, het onderwijs, de woningmarkt en de gezondheidszorg. Met stuitende eufemismen wordt de afbraak verkocht. Zo wordt de sociale zekerheid steeds meer 'activerend'. Uitspraken worden verkort, verlaagd of beëindigd om mensen te dwingen beschikbaar te zijn voor alle vormen van arbeid, hoe beroerd ook.

Frank Kalshoven jubelt in zijn column (Economie, 1 december) over het succes daarvan. 'Flexibel contract in plaats van een vaste baan? Prima hoor. Een lager loon dan je oude salaris? Geen probleem. Overstappen naar een andere sector van de economie? Tuurlijk. Langere reistijd dan je gewend was? No worries. Kom maar op, kom maar door', was de uitkomst van een onderzoekje onder zijn gehoor van oudere werklozen. Waarom waren die mensen dan toch werkloos, Frank? Ik weet nog een interessant onderzoek. Stuur een brief aan alle bijstandsmoeders en beloof ze dat ze hun uitkering kwijtraken als ze niet bereid zijn eens per week een ambtenaar van de gemeente te verwennen. Wedden, Frank, dat de motivatie om dat te doen met honderden procenten stijgt? Kom maar op, kom maar door.

BV ik

Het onderwijs tendert naar maximale afstemming op de arbeidsmarkt. Studenten moeten met geleend geld meer investeren in de bv Ik om meer rendement op te leveren. Arme mensen durven dat niet. Wie kiest voor geschiedenis of filosofie is een malloot. Als je opleidingen volgt om te kunnen concurreren in de prestatie maatschappij kom je steeds vaker in een baan terecht die vroeger werd vervuld door een lageropgeleide. Mensen zonder diploma's worden onder een regime van postmoderne slavernij gebracht. Op straffe van brodeloosheid moeten ze doen wat er gezegd wordt. In een nieuwe apartheid worden onrendabele bokken gescheiden van rendabele schapen.

Zoals op de woningmarkt die volledig wordt geliberaliseerd waardoor mensen met lage inkomens nog meer dan

nu geconcentreerd worden in achterstandswijken. De grootste politieke leugen van de laatste jaren? We gaan de woningmarkt van het slot halen ten behoeve van de starters. Maar die moeten het doen met stippen aan een horizon die altijd onbereikbaar blijft. Het wonen, eens een merit good, verwordt tot melkkoe voor de schatkist. Via eigenwoningforfait, rendementsheffing, successierechten, overdrachtsbelasting, onroerende zaakbelasting, verhuurdersheffing en assurantiebelasting worden bewoners, zeker nu de hypotheekrenteaf trek op de schop gaat, steeds verder uitgemolken. Door uitval van koopkrachtige vraag wordt er minder gebouwd en neemt het woningtekort in het dichtbevolkte deel van Nederland toe.

Niet doorschuiven

Betere gezondheidszorg, hét sieraad van de vooruitgang, wordt ondergeschikt gemaakt aan kosteneffectiviteit, zo ontdekte de Volkskrant in een bijlage van het regeerakkoord. Het woord suggereert een objectieve maatstaf om zorgkosten te meten, maar het is een opportunistische maat om zorg onbetaalbaar te kunnen verklaren.

Onnodige of niet werkzame zorg moet worden teruggedrongen, maar nut en werkzaamheid van zorg definiëren afhankelijk van de kosten betekent een keerpunt in de beschaving. Het nut van een mensenleven wordt daarmee afhankelijk van kosten en opbrengsten.

Politici verkopen bezuinigen met de kreet dat problemen niet mogen worden doorgeschoven naar volgende generaties. Die generaties zullen wel blij zijn dat ze mogen doorwerken tot hun 70ste, daarna kunnen genieten van een gehalveerd pensioen om, ook als ze zich al half dood hebben gewerkt, toch nog in aanmerking te komen voor een vervroegde dood omdat ze te duur worden. Bofkonten.

Marcel van Dam is socioloog